Kommunikaatio tulevaisuuden perustana

Pekka Sauri

Vihapuheesta dialogiin 6.2.2024

Kommunikaatio on informaation, näkemysten ja kokemusten välittämistä subjektien kesken erilaisin keinoin.

Kommunikaation vallankumous v. 2000 ->

(1) Tiedon vapaa saatavuus: kansalaisilla älylaitteensa kautta pääsy kaikkeen maailmassa digitaalisena julkaistuun tietoon

- viranomainen tai hallinto ei enää pysty valvomaan, mitä tietoa kansalaisille annetaan ja mitä ei anneta

(2) Joukkoviestinnän vapautuminen: kansalaisilla älylaitteessaan vahva julkaisualusta

- jokainen on oman mediansa vastaava päätoimittaja

Kommunikaatio on siirtynyt lyhyessä ajassa viranomaisvalvonnasta omavalvontaan.

Ja samaan aikaan…

…tekoälyn nopea kehitys on tullut uutena elementtinä mukaan kommunikaation vallankumoukseen: voimmeko uskoa mihinkään?

Ihmisten maailma rakentuu kommunikaatiossa

- Kommunikaatio luo yhteyden tietoisuuksien välillä, yhdistää erilliset tietoisuudet ja sulauttaa erilliset minuudet meiksi.
- Kommunikaatio on yksilön ja yhteisön rajapinta, jossa käydään alituista neuvottelua yhteisen todellisuuden ominaisuuksista ja rajoista.
- Jokainen yksilö on vastuussa ja tilivelvollinen omista puheenvuoroistaan – valikoipa algoritmi sitten nähtävillemme kuinka provosoivaa sisältöä hyvänsä.

Minuus yhteisen todellisuuden perusyksikkönä

- Minuuden käsite perustuu tilivelvollisuuteen omista tekemisistä ja sanomisista yhteisölle
- Yhteisö muodostuu minuuksien tilivelvollisuudesta
- Ellei yksilöä pidetä tilivelvollisena tekemisistään ja sanomisistaan, katoaa myös minuus
- Minuuden kadotessa katoaa myös yhteisö
- Minuudesta en pääse millään eroon

Olennaista: minän ja toisen suhde

Onko se toinen ihminen vai mahdollisesti tekoäly?

Kaksisuuntainen ja yksisuuntainen kommunikaatio

- Kaksisuuntainen kommunikaatio on keskustelua, neuvottelua ja sopimista, yksisuuntainen kommunikaatio vallankäyttöä
- Kaksisuuntaisessa kommunikaatiossa asetan toisen osapuolen samaan asemaan kuin itseni: voimme molemmat yhtäläisesti kertoa näkemyksistämme ja kokemuksistamme ja annamme toiselle tilaisuuden tulla kuulluksi

Onko robotilla tietoisuus?

- Jos kykenemme keskustelemaan uskottavasti toisen kanssa, mitä väliä on sillä, onko se toinen ihminen vai robotti
- Tietoisuus ei ole paikka, vaan sisältö, joka rakentuu ja välittyy kommunikaatiossa kielen avulla
- Tietoisuutta ei ole ilman tietoisuuden sisältöä
- Tilivelvollisuus erottaa ihmisen ja ei-ihmisen (eläimen, robotin)

Miten erotamme väärän aidosta?

- Tietokoneen ruudulla emme mitenkään
- Kielimallit ovat vasta alkutekijöissään. Voidaan naureskella, että ChatGPT antaa vääriä vastauksia, mutta pian se antaa oikeita
- Ainoa luotettava tapa erottaa väärä aidosta ja aito väärästä on kysyä luotettavalta toiselta
- Keskeinen ero robotin ja ihmisen välillä on kehollisuus. Jos epäilet, kysy mieluummin kehollliselta toiselta kuin robotilta

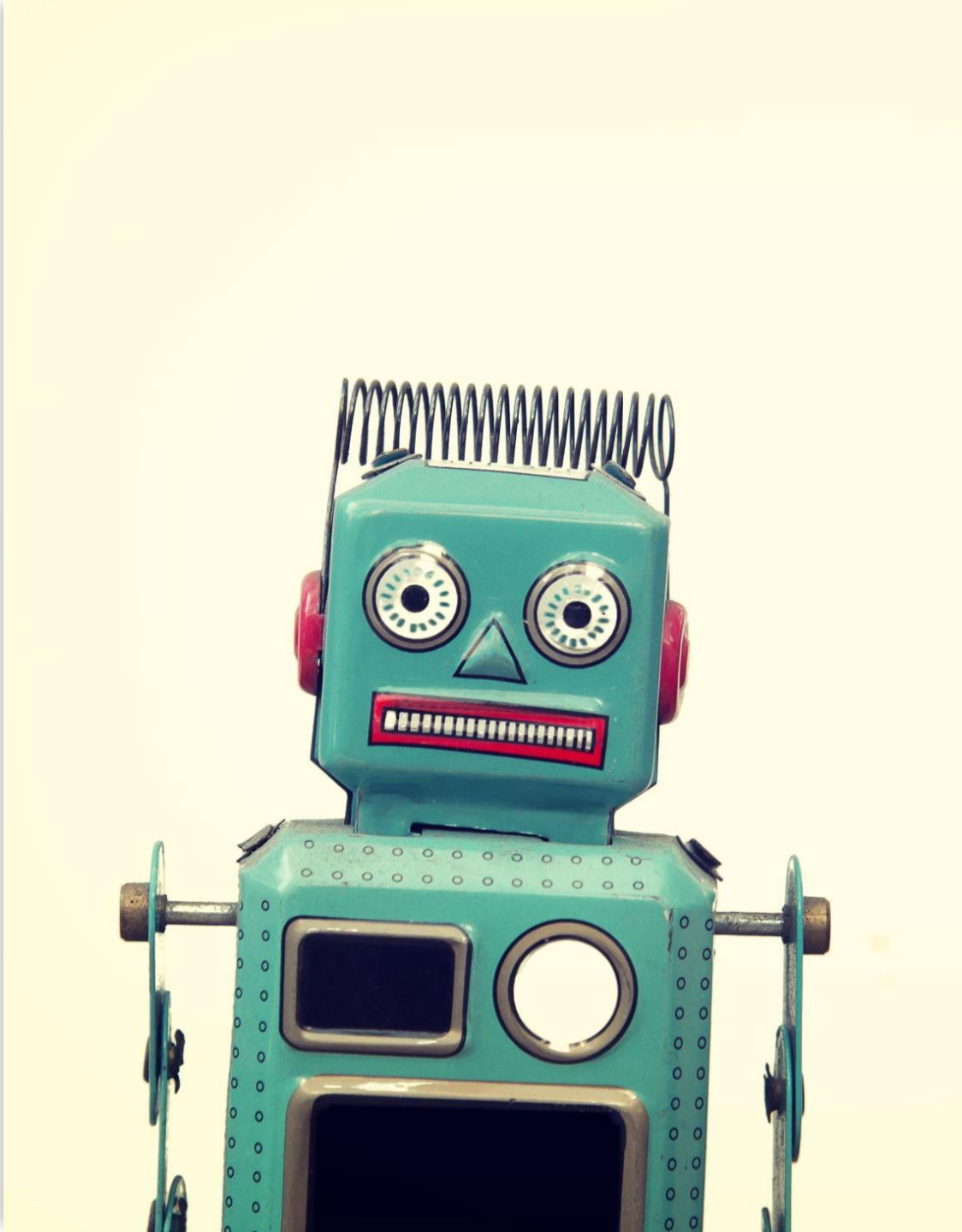

Sivilisaation seuraava vaihe: kaksisuuntaisen kommunikaation aikakausi

- Kommunikaatio on vuosituhannen vaihteen jälkeen muuttunut apuvälineestä ydintoiminnaksi
- Ihmiskunnalla vielä paljon opettelemista uuden kommunikaatioteknologian hallitsemisessa
- Kommunikaation ulkopuolella ei ole mitään – tai jos on, kerro siitä
- Kaikki tieto on yhteisöllistä. Yksityistä tietoa ei ole

Pitkät sairauspoissaolot ahdistuneisuuden vuoksi lisääntyvät voimakkaasti

Sairauspäivärahaa mielenterveyden häiriöiden vuoksi saaneiden lukumäärä diagnoosiryhmittäin vuosina 2010–2023

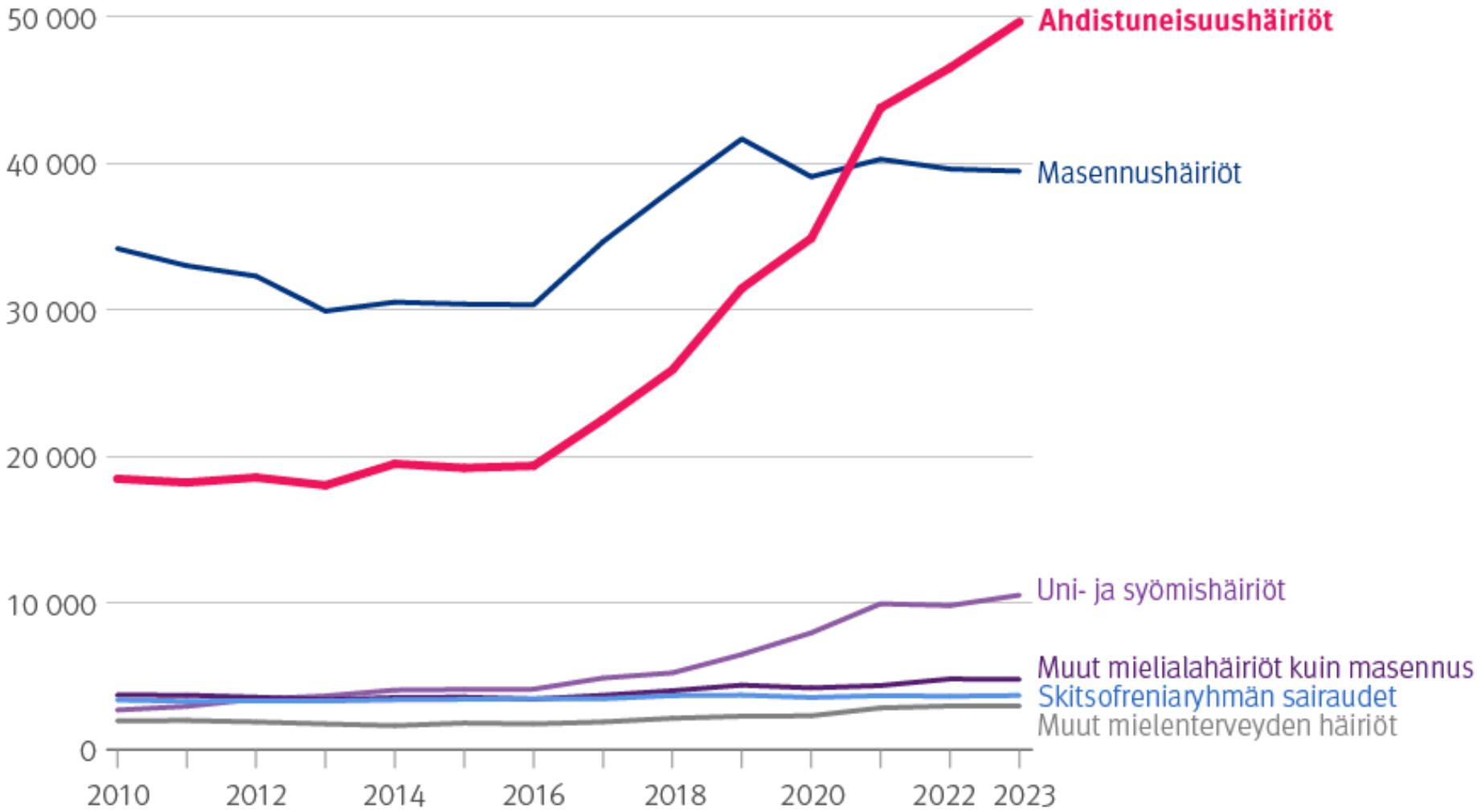

Grafiikka: Kela

Ahdistus puolittuu jakamalla.

—

Kiitos!

Pekka Sauri:

Mielenrauha levottomassa maailmassa

(Minerva 2023)

pekka@sauri.fi

X: @pekkasauri